

Unionens
Verksamhetsberättelse
med årsredovisning 2017

unionen

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
med årsredovisning 2017

Allt kan bli bättre

De senaste åren har Unionen verkligen bevisat att facket behövs. Vi har fått många nya medlemmar och vi märker varje dag att Unionens roll, både i samhället och för den enskilda medlemmen, i allra högsta grad är levande.

Historiskt har facket höjt rösten mot orättvisor. Talat om vad som är fel, krävt ändring. Men att bara prata om det som är dåligt leder inte till någon utveckling och det är därför Unionen också visar hur allt kan bli bättre.

Unionen hjälper inte bara människor i kris utan även de som har det rätt bra. Unga och välutbildade människor med hopp om framtiden, som inte ser arbetet som ett nödvändigt ont utan snarare som en del av sin personlighet.

Arbetslivet är fullt av utmaningar. Globalisering, digitalisering, nya anställningsformer och en tillvaro där gränsen

mellan arbete och fritid suddas ut. Och när omvärlden förändras vill Unionen leda utvecklingen med nytänkande och mod.

Det är nämligen just där som facket för det moderna arbetslivet hör hemma. Därför siktar Unionen högt och säger att allt kan bli bättre. För om arbetslivet blir bättre kommer hela samhället också bli det.

Unionen har positiva erfarenheter av att sätta utmanande mål. När vi bestämmer oss så lyckas vi. Är man medlem, förtroendevald eller anställd i Unionen skriver man under på att det bara finns en riktning att gå; framåt. Och gemensamt för oss alla är tron att allt kan bli bättre.

Unionen är Sveriges största fackförbund med totalt 650 000 medlemmar. Unionen finns alltid nära med kontor i 18 regioner, från Unionen Norrbotten till Unionen Sydväst. På bilden syns Unionens förbunds kontor i Stockholm.

Innehåll

Förord, Martin Linder	9
Förord, Hanna Brandt González	11
Årsredovisning 2017	13
Förvaltningsberättelse	15
Resultaträkning	22
Balansräkning	23
Rapport över förändringar i koncernen och förbundens egna kapital	25
Kassaflödesanalys	26
Noter	27
Med framgång, trygghet och glädje i arbetslivet, samt underskrifter	43
Revisionsberättelse till förbundsrådet i Unionen	44
Representation	46
Löner och arvoden	47
Förbundsstyrelsen	48
Unionens ledningsgrupp	49
Några vanliga organisationsförkortningar	51

Vår storlek ger oss styrka men också ett stort ansvar att driva förändring

När vi lämnar 2017 bakom oss konstaterar jag att Unionen fortfarande växer och att vi är Sveriges största fackförbund.

Med storleken kommer ett ansvar för att ibland att gå före i vissa frågor. Som när Unionen uppmärksammar utvecklingen på arbetsmarknaden som innebär att en del tjänstemän riskerar att få otryggare anställningar i kölvattnet av den digitalisering av arbetsmarknaden som pågår. När fler jobb-uppdrag förmedlas till "utförare" digitalt enligt Uberliknande modeller minskar inflytandet, både den enskildes och fackets. Vi behöver därför hitta nya former att organisera allt arbete – inte bara det arbete som sker inom den traditionella anställningen.

För att klara det måste vi vara många och representativa. Unionen behöver finnas i hela det privata näringslivet, och i alla tjänstemannagrupper. Jag är stolt över vår idé om vertikal organisering eftersom det gör oss till ett inkluderande och arbetsplats-nära förbund. Det ger oss också styrka. Men, det finns utmaningar som vi har jobbat med under året men där vi inte är framme: Vi behöver öka andelen högskoleutbildade bland våra medlemmar. Det handlar helt enkelt om att vara representativ för de grupper vi ska företräda.

En stor framgång under 2017 var att vi efter en lång och hård kamp nu har flexpension för alla Unionens medlemmar. Förutom en större avsättning till pensionen bidrar flexpension på sikt till ett mer hållbart arbetsliv.

Att vi lyckades beror naturligtvis på många saker, men den enskilt viktigaste är den fantastiska mobilisering bland medlemmarna vi åstadkom redan under avtalsrörelsen 2016. Det var verkligen en seger vi vann tillsammans i förbundet och där Unionen var drivande för hela arbetstagsidan.

Den senaste tiden har partsmodellen alltmer blivit föremål för politiska utspel. Det handlar om rätten att vidta stridsåtgärder och om anställningsskyddet. Eftersom det utgör själva förutsättningen för vår förhandlingsmodell och grunden för avtal vi har slutit tar vi det på stort allvar. För om balansen i partssystemet rubbas, så påverkas också våra möjligheter att åstadkomma det hela vår verksamhet handlar om: Att skapa ett tryggt, utvecklande, hållbart och jämställt arbetsliv för Unionens medlemmar.

Martin Linder
Förbundsordförande
Unionen

En tioåring med krafter utöver det vanliga

Den sista december 2017 hade Unionen funnits i exakt tio år. Tio framgångsrika år där vi visat att vi har förmågan att skapa ett bättre arbetsliv för våra medlemmar. Vi har förbättrat villkoren, påverkat svensk arbetsmarknad i allt större utsträckning, utvecklat vårt medlemskap och kraftigt ökat antalet medlemmar under dessa år.

Under 2017 har Unionen fortsatt sin utvecklingsresa. Vi har under de senaste åren utvecklat nya sätt för att visa på nyttan av ett fackligt medlemskap. Det har varit framgångsrikt och bidragit till en mycket stark medlemstillväxt. Under 2017 har vi haft ett särskilt fokus på att värva högskoleutbildade – en grupp som blir allt fler bland privatanställda tjänstemän. 2016 blev Unionen Sveriges största fackförbund och vi fortsatte att växa även 2017, inte minst bland högskolestuderande. Att vara många är dock inget värde i sig. Däremot är det helt avgörande att vi har en hög organisationsgrad för vår möjlighet att påverka arbetsmarknaden och förbättra våra medlemmars arbetsliv. Kraften som kommer från våra många medlemmar har vi använt på bästa sätt under 2017. Det främsta exemplet är att 99,6 procent av alla medlemmar med kollektivavtal nu har flexpension.

För att fortsätta vara starka krävs det självklart att medlemmarna vill stanna kvar i Unionen. Vi ska bevisa igen och igen att vi är relevanta och att medlemskapet är till nytta för såväl den enskilda individen som för arbetslivet i stort. Unionen har ett medlemserbjudande i världsklass och vi arbetar ständigt för att utveckla det och för att öka nöjdheten bland våra medlemmar. Särskilt roligt är det att vi under året som gått tagit fram flera nya uppskattade tjänster och förmåner.

Unionen är framtidens fackförbund för framtidens medlemmar. I våra undersök-

ningar kan vi glädjas åt att medlemmar och förtroendevalda är väldigt nöjda med den service vi ger.

En vanlig vecka tar Unionens fackliga rådgivning och medlemsrådgivning emot fler än 7500 telefonsamtal och mail från våra medlemmar och Unionens anställda genomför ungefär 500 förhandlingar – det är många som behöver och använder sitt medlemskap i Unionen! Vi vill bli ännu bättre i stödet till våra medlemmar och för att lyckas krävs ett stort fokus på utveckling och att vi tar tillvara på de möjligheter som digitaliseringen ger. Den resan inleddes på allvar under 2017.

Som fackförbund vill vi vara ett föredöme som arbetsgivare. För att kunna göra ett bra jobb för våra medlemmar ska våra medarbetare ha den bästa arbetsmiljön och de bästa förutsättningarna. En del i det arbetet har varit att renovera våra lokaler i Stockholm. I augusti 2017 flyttade vi tillbaka till en arbetsplats anpassad för ett aktivitetsbaserat arbetssätt. Till min stora glädje ökade Nöjd Medarbetar Index i våra medarbetarundersökningar under 2017 och då särskilt nöjdheten med arbetsplatsen i Stockholm!

Efter tio år i Unionens yttersta ledning, varav sju år som kanslichef, lämnade jag uppdraget vid årsskiftet. Jag ser med stolthet och glädje tillbaka på dessa år – roliga, utmanande och lärorika! Från hopslagningen av Sif och HTF 2008 till att nu vara Sveriges största fackförbund, med kraft att göra skillnad.

Hanna Brandt González
Kanslichef

Förvaltningsberättelse 2017

Org nr 802001-5759, Stockholm

Unionen – förenar alla tjänstemän på arbetsplatsen

Unionen är Sveriges största fackförbund för tjänstemän inom privata näringslivet. Förbundet bildades den 1 januari 2008 genom ett samgående av de två fackförbunden HTF och Sif. Den 1 januari 2014 slogs Unionen samman med Farmaciförbundet.

Förbundet bygger på vertikal organisering på arbetsplatsen. Det innebär att alla tjänstemän på arbetsplatsen kan vara med i Unionen, oavsett utbildning och befattning. Från projektledare och receptionister till butikschefer och revisorer. Idén bygger på att arbetsplatsgemenskapen är kärnan till inflytande och engagemang på företaget.

Stödet till medlemmarna ges i första hand av de närmare 31 000 förtroendevalda på arbetsplatserna. Dessutom erbjuds medlemmarna stöd från anställdaorganisationen både regionalt och centralt i allt från facklig rådgivning, förhandlingsstöd, juridiskt stöd till karriärcoachning och vägledning inför jobbsökan.

Unionen driver fackliga frågor och utvecklar villkoren för medlemmarna dels genom kollektivavtalen, dels genom påverkansarbetet på arbetsplatsen och i det politiska arbetet.

Vi är ett partipolitiskt oberoende förbund. Förbundet är inte vinstdrivande, utan strävar efter att använda varje krona på bästa möjliga sätt för förbundets medlemmar.

Förbundet ansvarar för ett hundratal avtalsområden där de tre största är:

- Teknikarbetsgivarna cirka 73 000 medlemmar
- Svensk Handel Tjänstemannavtalet cirka 34 000 medlemmar
- Almega IT-avtalet cirka 26 000 medlemmar

Det minsta avtalsområdet är "Sv Flygbranschen_Kabin Suppl Arpi Aviation AS" som omfattar 23 medlemmar.

Uppgift

Unionen har till uppgift att förena och företräda medlemmarna samt att tillvarata och främja deras fackliga, ekonomiska, sociala och yrkesmässiga intressen på alla nivåer.

Vision

Visionen för Unionen beslutades vid kongressen 2008:

Tillsammans är vi i Unionen den ledande kraften som skapar framgång, trygghet och glädje i arbetslivet.

Förbundets uppbyggnad

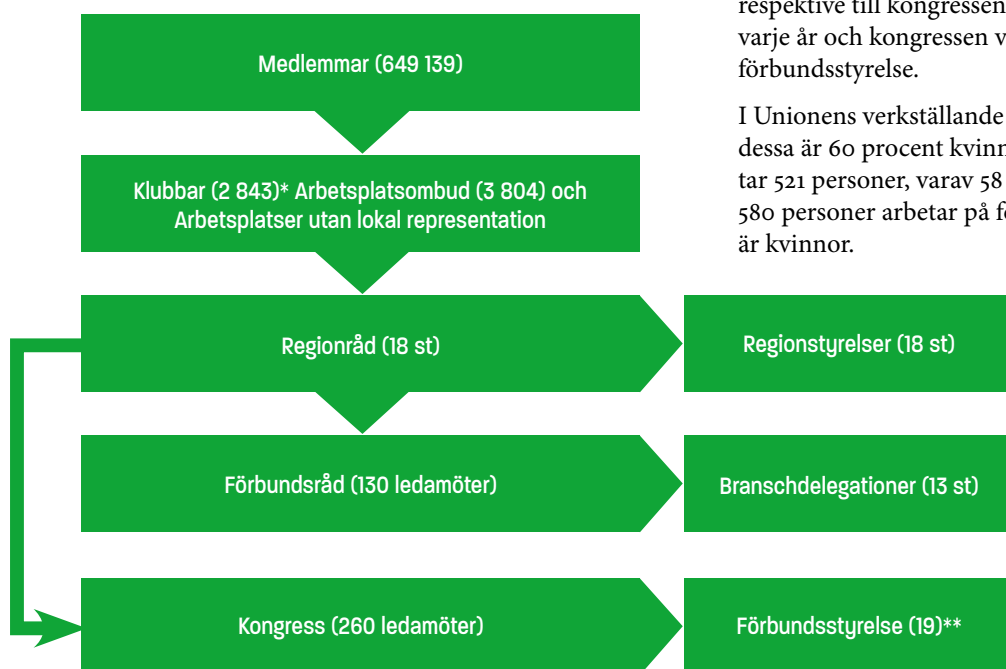
Unionen är en idéburen medlemsorganisation som vid utgången av 2017 hade 649 139 medlemmar. Av dessa var 538 845 yrkesverksamma, vilket även inkluderar Eget-medlemmar (egenföretagare), 46 406 studentmedlemmar och 63 888 pensionärsmedlemmar.

Per den sista december fanns det någon form av fackligt arbete i form av klubb eller arbetsplatsombud på totalt 16 305 arbetsplatser. Totalt har 30 726 av medlemmarna ett förtroendeuppdrag på sin arbetsplats. 3 804 av dem är arbetsplatsombud och 7 356 är arbetsmiljöombud. I Unionen fanns vid årets slut 2 843 klubbar.

Unionen är indelat i 18 regioner där varje region har sin styrelse. Varje region har också ett regionråd som väljer regionstyrelse samt representanter till förbundsrådet respektive till kongressen. Förbundsrådet sammanträder varje år och kongressen vart fjärde år. Kongressen väljer förbundsstyrelse.

I Unionens verkställande organisation är 1 101 anställda, av dessa är 60 procent kvinnor. På de 18 regionkontoren arbetar 521 personer, varav 58 procent är kvinnor, resterande 580 personer arbetar på förbundskontoret där 62 procent är kvinnor.

UNIONENS DEMOKRATISKA UPPBYGGNAD (per 2017-12-31)

* En klubb kan omfatta flera arbetsplatser

** Två ordinarie och två suppleanter är personalföreträdare

Väsentliga händelser under 2017

Unionen är ett fackförbund som växer. Vi använder den styrkan på bästa tänkbara sätt, genom att verka för ett bättre och mer hållbart arbetsliv. För våra medlemmar och för alla andra människor i arbetslivet. På de enskilda arbetsplatserna och på arbetsmarknaden i stort. Nationellt och internationellt. En del av allt det vi åstadkommit under 2017 finns att läsa i denna årsrapport.

Fortsatt fokus på att värva högskoleutbildade

Unionen har en tydlig organisationsidé som utgår från arbetsplatsen. Vi ska representera alla tjänstemän i det privata arbetslivet, och därmed organisera alla tjänstemän på arbetsplatsen, oavsett titel och bakgrund. Unionen vill ha fler högskoleutbildade medlemmar och har därför ett särskilt fokus på att värva fler medlemmar i den målgruppen. Inte för att någon grupp är viktigare än någon annan. Men för att alla är lika viktiga för vår samlade kraft.

Att vi har ett särskilt fokus på att värva högskoleutbildade innebär att vi har den målgruppen i åtanke lite extra när vi till exempel väljer vilka arbetsplatser vi ska besöka eller vilka tjänster vi ska utveckla i medlemskapet. Det är ett långsiktigt utvecklingsarbete. Vi har kommit en bit på väg, men det kräver att vi håller i de nya arbetssätten vi ser fungerar och att vi ständigt fortsätter utveckla oss med sikte på ett Unionen som är förstahandsvalet även för högskoleutbildade.

Unionen fortsätter att växa

Unionen fortsätter att öka i medlemsantal under 2017 och vid årsskiftet var vi nästan 650 000 medlemmar, en ökning med drygt 5 300 personer under året. Det innebär också att vi fortsätter vara Sveriges största fackförbund.

Som tidigare år har två stycken så kallade "Unionen-veckor" hållits. Det är veckor då extra fokus ligger på att nå ut till potentiella medlemmar på arbetsplatserna och där klubbar och regionkontor ordnar en rad olika värvningsaktiviteter, ofta med mycket goda resultat. Temat vecka 6 var arbetsmiljö och vecka 38 var temat kompetensutveckling. Nytt för 2017 var att vi också hade extra marknadsföring och värvningsaktiviteter vecka 43, som är den internationella arbetsmiljöveckan.

Ungefär hälften av de yrkesverksamma medlemmarna som lämnar sitt medlemskap i Unionen kan inte vara medlemmar längre, främst för att de byter jobb och organisationsområde. Däremot är det fortfarande för många som väljer att gå ur trots att de skulle kunna ha kvar sitt medlemskap. Vi har en gemensam uppgift att fylla i att förklara värdet av ett fackligt medlemskap.

Under 2016 värvade vi många nya medlemmar under en kort period i vår kraftsamling inför avtalsrörelsen med vårt budskap "Alla krafter behövs i avtalsrörelsen". Kampanjen innebar också att utträden "sköts upp" och gjorde att vi fick fler utträden 2017. Uppskattningsvis har vi ungefär 10 000 fler medlemmar som en följd av kampanjen. Men det viktigaste av allt och som var anledningen till vår kraftsam-

ling var att vi nådde framgång i avtalsrörelsen och nu har flexpension på nästan alla avtalsområden.

I Unionen verkar nästan 31 000 förtroendevalda på medlemmarnas arbetsplatser.

Avtalsrörelsen resulterade i flexpension på nästan alla avtalsområden

Genom att vara många medlemmar skapar vi förutsättningar för att kunna påverka både på de enskilda arbetsplatserna och på arbetsmarknaden i stort. Det ställs på sin spets i avtalsrörelsen, där vår styrka är en avgörande faktor för att nå framgång.

En fråga där vår gemensamma kraft varit extra tydlig är frågan om flexpension. Förmånen skrevs in i avtal inom Industri, Bygg, Transport och Handel redan 2013. Tjänstesektorn kvarstod och frågan skakade avtalsrörelsen 2016 där vi hade en situation med över 20 000 av Unionens medlemmar som var beredda att gå ut i strejk för rättvisa villkor. En fredspliktsinvändning satte processen på halt men tvistefrågan kvarstod. Inblandande parter, Unionen, Sveriges Ingenjörer och Almega, beslutade sig för att försöka lösa frågan inför avtalsrörelsen 2017. Efter fortsatt mobilisering på Almegas avtalsområden, intensiva samtal och tuffa förhandlingar tecknades den 22 februari 2017 en överenskommelse om flexpension i tjänsteföretag. Detta innebär att 99,6 procent av Unionens medlemmar med kollektivavtal nu omfattas av utökade avsättningar till flexpensionen. Överenskommelsen i sin helhet består av totalt åtta delar med bland annat nya regleringar av anställningsformer och beredskap.

Efter överenskommelsen om flexpension fortsatte 2017 års ordinarie avtalsförhandlingar. De gav ett treårigt avtal med ett totalt avtalsvärde på 6,5 procent där industriavtalets märke var vägledande även för andra avtalsområden. Facken inom Industrin, där Unionen ingår, stod även 2017 emot en rad förslag på försämringar av allmänna villkor och det normerande Industriavtalet ger än en gång förutsättningar för fortsatta reallöneökningar. Utöver löneökningarna sker nya avsättningar för att öka medlemmarnas flexpension.

Återigen har vi varit framgångsrika i avtalsrörelsen och visat att när vi talar för fler tjänstemän än någonsin blir vår röst så stark att arbetsgivarna måste lyssna. Unionen har tagit ett rejält kliv för bättre pensioner och tecknat bra avtal som ger medlemmarna mer pengar i plånboken.

En arbetsgivare med Almega-avtal kan dock, till skillnad från övriga avtal med flexpension, bestämma att det är möjligt för anställda att själva välja att avstå avsättningen till flexpension under vissa förutsättningar. Med anledning av detta beslutades att lägga krut på en informationsinsats där navet för informationen är www.flexpension.se. Eftersom det visade sig att vissa arbetsgivare, som medgav möjligheten för anställda att avstå flexpensionspremien, gick ut med felaktig och missvisande information har riktade e-postutskick och arbetsplatsbesök gjorts. Syftet var att säkerställa att korrekt information når ut och förklara varför det, för den absoluta majoriteten anställda, är betyd-

ligt mer förmånligt att kvarstå i flexpensionssystemet. Arbetet gav resultat och vi fick flera stora företag att justera och gå ut med korrekt information. Vi kunde också se att det på just dessa företag resulterade i fler medlemmar på arbetsplatserna.

Principöverenskommelse om etableringsanställningar

Under hösten kom Unionen och Teknikföretagen fram till en principöverenskommelse om etableringsanställningar som syftar till att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för dem som står längst ifrån. Principöverenskommelsen förutsätter en del diskussioner med regeringen om det som staten behöver göra för att etableringsanställningar ska kunna komma till stånd, vilka påbörjades i direkt anslutning till överenskommelsen. Ett intensivt arbete pågår och är organiserat i form av en styrgrupp och tre arbetsgrupper som behandlar ersättningsfrågor, matchningsfrågor respektive utbildningsfrågor. Unionen är aktiva i arbetet för att få till stånd en lösning på denna viktiga samhällsfråga. Förhoppningen är också att principöverenskommelsen om etableringsanställningar ska antas i förhållande till fler arbetsgivarorganisationer under 2018.

Framgångsrikt opinionsarbete

Unionen har etablerat sig som en stark aktör med stor påverkan i alla frågor kopplade till arbetslivet. Under 2017 har ett omfattande arbete gjorts för att Unionen ska ta ännu större plats och sätta agendan i debatten. En opinionsinriktning med fem fokusfrågor har processats fram. Inriktningen låg till grund för våra utspel och kampanjer. UnionenOpinion.se har fått ett nytt utseende och ett mer relevant innehåll. Ett arbete för att synliggöra det löpande opinionsarbetet för medlemmar, förtroendevalda och anställda har också gjorts.

Våra kampanjer har fått stort genomslag och många gånger satt agendan för debatten. Detta beror delvis på att vi tagit ett samlat grepp kring varje kampanj, där vi förutom själva kampanjen även kommunicerat via events med våra samarbetspartners Veckans Affärer och Resumé. Vi har lanserat rapporter som stärker budskapen i kampanjen, arrangerat politikerträffar och besökt företag under kampanjperioden.

Under årets första kvartal kampanjade Unionen kring temat "hållbart arbetsliv". Här presenterade vi en rad rapporter som kartlägger tjänstemännens arbetsliv kopplat till livssituation, stress, arbetsmiljö och arbetsbelastning. Detta för att sätta bilden av behovet av återhämtning för ett hållbart arbetsliv.

Årets andra kvartal opinionsbildade vi under parollen "det nya arbetslivet". Vi beskrev de viktigaste framtidsutmaningarna samtidigt som vi kom med såväl näringspolitiska som fackliga lösningar. Bland annat lanserade Unionen en kampanj om plattformsekonomin.

I april presenterade Unionen sin senaste konjunkturprognos med huvudbudskapet att Unionens klubbar ser ljus på utvecklingen i näringslivet i vår och sommar. Men att

kompetensluckor, minskad byggboom på grund av brist på arbetskraft och lägre migrationskostnader hämmar tillväxten de kommande åren.

Det övergripande temat för Unionens närvaro under Almedalsveckan 2017 var "Den nya arbetsmarknaden". Vi höll till i TCOs nya trädgård "TCO-landet" där vi hade seminarier, powerfrukostar/luncher, mingel och PR-aktiviteter. Alla seminarier livesändes på Facebook. Unionen blev nominerade till "Hetast i Almedalen" för vår digitala Almedalskampanj om robotisering med fake-företaget, Spinnify. Vi fick för andra året i rad ta emot pris för mest tillgänglig information för intellektuellt funktionsnedsatta ungdomar.

Under hösten fortsatte Unionen opinionsbilda kring det nya arbetslivet. Bland annat med den framgångsrika webbtv-serien Chefsliv, som på kort tid ökade både kännedomen, intresset och tänkbarheten bland chefer för Unionens skräddarsydda medlemskap – och för Unionen som helhet. Vi hade också en kampanj om utlandsarbete, där vi under en vecka hade ett Pop Up-kontor i Brooklyn, USA.

I december släppte Unionen en bok om integration. I boken finns vittnesmål från människor som sökt asyl i Sverige de senaste åren och som fick berätta om sin väg in i arbetslivet.

#Metoo

I november drog uppropet #metoo fram över världen och i Sverige. Frågan stod högt upp på medias dagordning under flera veckor och följdes av upprop inom i stort sett alla branscher.

Unionen var tidigt med i debatten om sexuella trakasserier och gjorde även ett extra e-postutskick till alla arbetsmiljöombud och huvudarbetsmiljöombud med anledning av #metoo om hur de kan arbeta med frågorna på arbetsplatserna.

Det fanns också ett upprop mot sexuella trakasserier och sexism inom fackföreningsrörelsen, #inte förhandlingsbart. Även Unionen var omnämnd. Som Sveriges största fackförbund var något annat tyvärr knappast att vänta. Sexuella trakasserier är oacceptabelt i alla former och i Unionen tar vi frågan på stort allvar.

Unionen har utvecklat branscharbetet

Vissa frågor är viktiga att driva för hela arbetsmarknaden och andra skiljer sig åt mellan olika branscher. Unionen har därför under året tagit fram specifik politik för en rad olika branscher som tydliggör vilka frågor som är viktiga för medlemmarna, hur Unionen ser på respektive branschs utveckling och vilka frågor som vi vill driva i vår opinionsbildning, både nationellt och internationellt. Vi utvecklar också branscharbetet gentemot våra medlemmar. Alla medlemmar får regelbundna nyhetsbrev där vi skriver om nyheter och händelser inom den egna branschen samt naturligtvis om hur Unionen arbetar för att förbättra situationen i branschen.

Digitaliseringen en allt viktigare fråga för framtidens arbetsliv
Unionen har sedan 2016 drivit ett aktivt arbete gällande den så kallade plattformsekonomin. Plattformsekonomi, som i vissa former även har kallats delningsekonomi, innebär att arbetstagare får uppdrag via en app, en digital plattform.

Plattformsekonomin är en del av en framtida arbetsmarknad, präglad av en allt snabbare digitalisering. Unionen ser positivt på den digitala utvecklingen som vi tror kan gynna många av våra medlemmar och samhället i stort. Men vi ser det också som mycket viktigt att den digitala utvecklingen inte får innebära att vissa aktörer väljer att bortse från sitt ansvar för de som utför jobben. Med de nya företagen inom plattformsekonomin ser vi en risk att människor utnyttjas. Därför har Unionen dragit igång en bredare debatt för att diskutera spelreglerna på arbetsmarknaden. Unionen har under det senaste året tagit en framträdande roll i diskussionen om avtal och reglering så att konkurrensen mellan företag är rättvis och att de nya jobb som skapas bidrar till stabilitet och trygghet i samhället.

Under 2017 har Unionen anordnat och deltagit i ett flertal seminarier med branschaktörer och politiker samt stått värd för en internationell konferens givetvis med fokus på arbetsförmedlande plattformar. För att skapa medvetenhet hos beslutsfattare och den breda allmänheten om plattformsekonomin som fenomen och varför Unionen arbetar med frågan genomfördes en digital kampanj. En rad utredningar har satts igång, med fokus på plattformsföretagens affärsmodeller och vägar framåt för att i praktiken kunna reglera verksamheten via avtal. En nyinrättad tjänst, ombudsman för digitala arbetsmarknader, har inrättats under året i syfte att fördjupa Unionens arbete med och gentemot målgruppen.

Unionen har tecknat ett samarbetsavtal med det tyska IG Metall samt med österrikiska Arbeiterkammer och ÖGB. Avtalet omfattar erfarenhetsutbyte kring kampanjer och marknadsföring samt att Unionen blir part i sajten faircrowd.work som syftar till att öka transparensen för personer som tar jobb via så kallade plattformar. En svenskspråkig version av faircrowdwork kommer att lanseras under 2018.

Under 2018 kommer Unionens arbete att intensifieras ytterligare med målet att tillsammans med plattformsföretagen reglera den nya digitala arbetsmarknaden.

Priser som Unionen delat ut 2017

Vecka 8-9 har vi varje år en opinionskampanj för att sätta fokus på föräldravänligt arbetsliv. En del i arbetet är utmärkelsen Guldnappen, Unionens pris till en föräldravänlig arbetsplats. 2017 års pris delades ut 28 februari och gick till Volvo Cars.

Vid förbundsrådet i slutet av maj presenterades 2017 års jobbhjältar – en eldsjäl, en uppstickare och en nytänkare som i sitt uppdrag som förtroendevald har gjort en extraordinär insats. Utmärkelsen Årets eldsjäl handlar om att

ha gjort ett dagligt fackligt arbete utöver det vanliga gick i år till Therese Arroyo, klubbordförande på Braathens Regional Aviation AB. Årets uppstickare ges till en person som har nått framgång i en facklig fråga på kort tid. Juryns val föll på Tashmina Berdini på Academic Work Consulting AB. Årets nytänkare handlar om nya arbets-sätt, strategier eller samarbeten som har gett goda resultat och tilldelades styrelsen i Unionenklubben på Volvo Personvagnar AB.

Sedan 2011 har Unionens delat ut ett hbtq-pris under Prideveckan i Stockholm. Genom att dela ut detta pris vill vi lyfta goda och lärande exempel som kan inspirera andra att arbeta för ett inkluderande och öppet arbetsliv. Årets hbtq-pris gick till Svenska Amerikansk Fotbollförbundet för deras framstående arbete i att göra hbtq-personers arbetsvardag bättre och aktivt verkar för att alla ska vara inkluderade på arbetsplatsen.

Nya tjänster och förmåner i medlemskapet

Ända sedan starten för 10 år sedan har Unionen oavbrutet jobbat för att stärka erbjudandet och fylla på med förmåner och tjänster för ett ännu bättre medlemskap. Under 2017 har våra medlemmar fått flera nya uppskattade tjänster och förmåner.

Som en del i ett större utvecklingsarbete kring lön har vi testat en ny bokningsbar lönecoachningstjänst, där medlemmen erbjuds individanpassad lönecoachning på telefon. Vi har också nya lönesidor på Unionen.se med förbättrad funktionalitet och innehåll.

Under 2017 har den nya förmånen Mentorerna lanserats. Den ger våra medlemmar möjlighet att få träffa en mentor gratis i ett första möte (fysiskt eller Skypemöte), därefter till kraftigt rabatterat pris. Vi har över 70 erfarna mentorer att välja mellan, från olika branscher och med olika erfarenheter. En unik möjlighet för våra medlemmar att få ett bollplank i sina utmaningar i yrkeslivet eller för att ta sin karriär till nästa nivå.

Under året gjordes också en stor översyn av våra medlemsförsäkringar, vilket resulterade i att Bliwa tagit över ansvaret för personförsäkringarna och att vi erbjuder en sjukvårdsförsäkring från och med 2018. Exempel på andra nya förmåner är banktjänster från Danske Bank och ett nytt samarbete med Yoga Girl.

Det gjordes en stor satsning på chefsmedlemskapet under 2017. Utöver webbtv-serien "Chefsliv" som också följdes upp med en chefsturné har Unionens chefsmedlemmar har även fått nya, vässade utbildningar både på grundläggande nivå och för nästa steg i chefskapet.

Egenföretagarmedlemmarna har fått dedikerad affärscoachning, förbättrad rådgivning (som toppar nöjdhet i våra mätningar) och en förbättrad kommunikation i syfte att öka nöjdheten med medlemskapet.

Förbundsråd

148 ombud från hela landet samlades den 29 maj för årets förbundsråd. De lade tillsammans verksamhetsåret 2016

till handlingarna, gav förbundsstyrelsen ansvarsfrihet, valde delegation för förbundsövergripande frågor och fick information om det utvecklingsarbetet som görs i förbundet för att möta framtidens arbetsliv.

Unionen kvar i topp bland young professionals

För tredje året i rad är Unionen, som enda fackförbund, på topp-100-listan över de mest attraktiva arbetsgivarna i Sverige. Academic Works årliga undersökning Young Professional Attraction Index (YPAI) visar vad studenter vid universitet och högskolor samt akademiker i början av karriären tänker när de söker efter framtida arbetsplatser och vilka företag som ligger top-of-mind hos framtidens arbetskraft.

Tillbakaflytt till renoverade lokaler

Efter sommaren 2017 flyttade Unionens förbunds kontor och region Stockholm tillbaka till Olof Palmes gata efter en omfattande renovering. Vår nya arbetsplats är anpassad efter ett aktivitetsbaserat arbetssätt och vi kunde se i vår senaste medarbetarundersökning att nöjdheten med arbetsplatsen stigit markant.

Hanna Brandt Gonzalez lämnade uppdraget som Unionens kanslichef

Efter närmare sju år som Unionens kanslichef lämnade Hanna Brandt Gonzalez uppdraget vid årsskiftet 2017/2018. Unionen har gjort en enorm utvecklingsresa och levererat fantastiska resultat under Hannas tid som kanslichef. Per-Erik Djärf blir tillförordnad kanslichef till dess att en ny kanslichef är på plats.

Framtida risker och osäkerhetsfaktorer

Stor börsnedgång är en finansiell risk. Vi hanterar den dels genom placeringsriktlinjer, dels genom ekonomibeslutets konstruktion på kongressen samt via månatlig ekonomirapportering till förbundets ledningsgrupp. För en mer utförlig beskrivning av kapitalrisken, se vidare under Placeringsverksamheten.

Vår attraktionskraft och påverkansstyrka baseras på förtroende. En risk är att detta förtroende rubbas på grund av oetiskt handlande eller negativ publicitet inom organisationen eller inom vår bransch. Vi jobbar aktivt med riktlinjer och kontrollsystem för att minska den risken.

En annan risk är kraftigt ökad arbetslöshet som dels kan ge hård belastning på anställda samt förtroendevalda och dels ge en ökad risk för höga kostnader i inkomstförsäkringen. Risken mäts genom vår prognosförmåga. Den baseras på vår mycket goda kännedom om arbetsmarknaden samt de rapporter ledningen veckovis får om belastning på organisationen.

Hållbarhetsrapport

I enlighet med ÅRL 6 kap 11§ har Unionen (802001-5759) valt att upprätta den lagstadgade hållbarhetsrapporten som en från årsredovisningen avskild rapport. Hållbarhetsrapporten har överlämnats till revisorn samtidigt som årsredovisningen. Hållbarhetsrapporten finns tillgänglig på www.unionen.se/verksamhetsberattelse

Förbundets verksamhet i siffror

Under 2017 har drygt 22 800 förhandlingsärenden registrerats vilket är i nivå med föregående år. Därutöver har förbundets klubbar hanterat ett ännu mycket större antal ärenden lokalt, utan att tjänster från förbundets anställda har behövt anlitas.

Vi har också bland annat tecknat 463 nya hängavtal och täckningsgraden för medlemmar med kollektivavtal ligger på nästan 79 procent.

Under året har det vid 403 tillfällen hållits facklig utbildning med total närmare 6 600 deltagare. Totalt har vi haft 2 250 aktivitetstillfällen med närmare 51 000 deltagare.

Unionens medarbetare har under året genomfört drygt 14 000 arbetsplatsbesök. Facklig rådgivning och Medlemsrådgivning som har hand om rådgivning till medlemmar samt sköter frågor om medlemskap har hanterat lite drygt 268 000 samtal och besvarat drygt 145 000 mejl.

Unionens medlemstidning Kollega har under året publicerat åtta nummer med en upplaga på 630 900 exemplar. Chef & Karriär, medlemstidningen med fokus på ledarskap, har under 2017 publicerat fyra nummer med en upplaga till 82 600 exemplar.

Internationella verksamheten

Den internationella verksamheten har utvecklats väl under 2017. Globaliseringen av näringslivet gör att förutsättningarna för det fackliga inflytandet förändras och att samarbete med fackförbund i andra delar av världen och i våra internationella federationer blir allt viktigare.

Unionen är en del av den internationella fackföreningsrörelsen och har under året lyft sitt arbete gällande internationella fackliga biståndspjäkt. I stora delar av världen utsätts fackliga organisationer för våld och förtryck. Ömsesidig respekt och dialog mellan arbetsgivare och arbetstagare är vägen framåt mot ett bättre arbetsliv i världen. Under året har Unionen fortsatt sitt arbete tillsammans med den indiska fackliga organisationen SEWA som organiserar egenanställda kvinnor under svåra omständigheter. Förbundet deltar aktivt i flera pjekt som handlar om att stöjja facklig organisering i andra delar av världen.

Unionen har också anslutit sig till och arbetat aktivt med statsministerns initiativ kring Global deal. Detta är ett arbete som handlar om att åstadkomma en starkare social dialog i världen och förbundet inbjöds särskilt att delta med ordförande Martin Linder på World Economic Forums Social Summit tillsammans med statsministern. En god signal var också att förbundets internationella chef Magnus Kjellsson som enda fackliga representant deltog i regeringens expertdelegation till Kina under sommaren för att prata om fackliga och mänskliga rättigheter. Förbundet genomförde också ett seminarium tillsammans svenska ambassaden i Beijing gällande social dialog.

Det är glädjande att förbundets internationella verksamhet i samspel med våra lokala förtroendevalda och andra fackförbund åstadkommer skillnad för fackliga organisationer i andra delar av världen. Hög aktivitetsnivå har det varit kring till exempel Volvo, Electrolux, NEVS, IKEA H&M och många fler. Det unika avtal som Unionen nationellt och lokalt tecknade med IUF och Systembolaget gällande samarbete och arbetsvillkor inom vinproduktionen globalt bör också särskilt omnämnas.

Två EWC-nätverk för förtroendevalda har genomförts och förbundets första dag gällande "Företagens globala ansvar" genomfördes med cirka 30 förtroendevalda från våra företag. I generella drag är tendensen med att företag aktivt motverkar facklig organisering mycket oroande, det gäller också svenska företag eller i företag med starka svenska intressen. Det är ett viktigt och arbetsintensivt arbete när förbundet ska göra skillnad med att stödja facklig organisering i världen.

Unionen är ett av världens största tjänstemannaorganisationer och med detta följer ett ansvar. Förbundet har under året aktivt bidragit i sammanhang gällande den

fackliga organiseringen av tjänstemän, chefer och specialister. Inom våra fackliga federationer har aktivitetsnivån varit hög. Peter Hellberg valdes till ordförande för UNI Europa ICTS. Martin Jefflen omvaldes som ordförande i Eurocadres där Marina Åman sitter i styrelsen. Förbundet spelade en aktiv roll i flera viktiga tjänstemannafrågor. Digitaliseringen, medlemsvärvningen och meddelarskyddet bör särskilt nämnas som områden där Unionen särskilt bidragit i våra fackliga federationer under året.

Under året skedde även ett antal bilaterala utbyten bland annat med vår finländska systerorganisation PRO och österrikiska GPA. Under året har det särskilda forumet för våra förtroendevalda, Unionen Global, fortsatt att utvecklas på Facebook. Det fackliga inflytandet behöver vinnas utanför Sveriges gränser i en snabbt ökande omfattning.

ÖVERSIKT (avser förbundet om inget annat anges)	2017	2016	2015	2014
Antal yrkesverksamma medlemmar inkl egenföretagare	538 845	537 711	517 857	500 238
Medlemsavgifter, mkr	1 292	1 209	1 203	1 148
Övriga intäkter, mkr	48	45	50	53
Kostnad fackliga verksamheten, mkr	1 950	1 846	1 871	1 766
Fackliga verksamhetens resultat, mkr	-610	-593	-618	-565
Andel av kostnader för facklig verksamhet som finansieras via kapitalet exklusive kraftsamlingskampanj och konflikt	31%	28%	33%	32%
Andel av kostnader för facklig verksamhet som finansieras via kapitalet, totalt	31%	32%	33%	32%
Genomsnittlig avgift per medlem och månad	206	205	201	200
Genomsnittlig kostnad per medlem och månad (exklusive övriga intäkter)	294	279	293	285
Förvaltade tillgångars marknadsvärde i koncernen, mkr	25 066	23 239	21 583	20 979
Medelantal anställda, koncernen – varav kvinnor	1 035 611	996 588	975 586	922 555

Koncernredovisningen

I koncernen ingår utöver den ideella föreningen Unionen, Unionen Egenföretagare Service AB, Unionen Medlemsförsäkring AB, Klara Norra Fastigheter AB, Tjänstemännens Utbildningshus AB och Fastighetsbolaget Västmannen AB.

Koncernens resultat

Medlemsavgifterna uppgick 2017 till 1 315 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 81 miljoner kronor. Ökningen av intäkter är främst en följd av att koncernen har ökat medlemsantalet med 5 470 medlemmar under året.

Koncernens kostnader för facklig verksamhet uppgår till 1 643 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 89 miljoner kronor eller 5,7 procent.

Den fackliga verksamhetens resultat visar på ett underskott -284 (-279) miljoner kronor. Efter tillägg för underskott i försäkringsrörelsen och överskott i fastighets- och kapitalförvaltningen redovisar koncernen ett överskott på 1 162 (208) miljoner kronor efter skatt.

Förbundets intäkter

Medlemsavgifterna uppgick 2017 till 1 292 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 83 miljoner kronor.

Övriga intäkter på totalt 48 (45) miljoner kronor består bland annat av hyresintäkter, medel för försäkringsinformation från PTK och medel för arbetsmiljöutbildningar.

Förbundets kostnader

Förbundets kostnader för den fackliga verksamheten uppgår till 1 950 miljoner kronor, en ökning jämfört med föregående år om 104 miljoner kronor eller 5,6 procent. Då förbundet växer i medlemsantal behövs också större personella resurser. Medelantal anställda har i koncernen ökat med 39 personer mellan åren.

Förbundets eget kapital

Förbundets egna kapital består av konfliktfond och det balanserade resultatet från tidigare år. Därutöver finns det medel i obeskattade reserver, periodiseringsfonder. Konfliktfonden uppgår till 9 002 (8 850) miljoner kronor (bokfört värde).

Marknadsvärdet på koncernens placeringstillgångar överstiger det bokförda värdet med 11 857 (11 212) miljoner kronor. Sett ur ett konfliktfondsperspektiv finns ytterligare värde i obeskattade reserver och upparbetade överskott i dotterbolag. Förbundets finansiella ställning är betydligt starkare än vad som framträder i balansräkningen, till främjande av framtida medlemsnytta.

Placeringsverksamhet

Verkliga avkastningen under 2017 på förvaltad kapital i koncernen var 2 672 (2 601) miljoner kronor. Tillgångarnas totala avkastning blev 11,6 (12,6) procent. Den faktiska avkastningen på det egenförvaldade kapitalet var 40 (634) miljoner kronor högre än om kapitalet förvaltats som använda jämförelseindex. Jämförelseindexen på aktier är med återlagda utdelningar och de index som används är

SIX index, STOXX Europe 600 index samt S&P 500 index USA. För räntebärande används jämförelseindexet OMRX total market index. Marknadsvärdet av koncernens placeringstillgångar beräknas vid utgången av 2017 till 25 066 (23 239) miljoner kronor, varav övervärden uppgår till 2 912 (1 889) miljoner kronor för fastigheter och 8 945 (9 323) miljoner kronor för värdepapper.

Finansiella risker

Exponering och risker i kapitalförvaltningen begränsas genom de regler som är fastställda i placeringsinstruktionen för Unionens kapitalförvaltning. De viktigaste riskerna presenteras nedan.

Aktierisk

Med aktierisk avses hur avkastningen påverkas av förändringar i kurser på de aktier som ingår i portföljen jämfört med kurserna på aktiemarknaden i sin helhet.

Aktierisken regleras med regler för riskspridning genom begränsningsregler kring att placera i enskilda företag. Möjligheten att placera i utländska aktier regleras som en maximal andel av den totala aktieportföljen. Möjligheten att använda derivatinstrument i aktieförvaltningen är kraftigt begränsad. För placeringarna finns också etiska regler fastställda och portföljen screenas regelbundet i relation till de etiska reglerna. Aktierisken är den mest betydande risken i Unionens kapitalförvaltning.

Kreditrisk

Med kreditrisk menas risken att utfärdaren av ett skuldebrev eller banken inte kan fullgöra sina förpliktelser. I huvudsak kan den räntebärande portföljen placeras i skuldebrev utfärdade av svenska bostadsinstitut, av svenska staten eller skuldebrev som är garanterade av svenska staten. Till viss del kan placeringar även göras i skuldebrev utgivna av företag, kommuner eller landstingskommuner. Unionens kreditrisk bedöms vara låg.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisken utgörs av risken att svårigheter uppkommer att disponera likvida medel för att möta Unionens finansiella behov. Särskilt viktigt skulle detta vara i händelse av arbetsmarknadskonflikt på Unionens organisationsområden. Kapitalförvaltningen ska därför beakta likviditetsaspekten. I huvudsak ska alla tillgångar vara möjliga att belåna enligt Bankföreningens normer, och avtal om belåning finns med bank. En väsentlig del av Unionens värdepappersportfölj ska vara placerad i svenska räntebärande värdepapper. Se not 17. Unionens totala portfölj innehåller till övervägande del börsnoterade aktier med god likviditet samt en stor andel räntebärande papper, varför likviditetsrisken är mycket låg.

Resultatdisposition

Förbundsstyrelsen föreslår följande resultatdisposition:

Årets resultat	801 088 215
Balanserat resultat	-1 049 685 419
Totalt	-248 597 204

Disponeras enligt följande:

Avsättning till konfliktfond	485 099 042
Balanseras i ny räkning	-733 696 246
Totalt	-248 597 204

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2017	2016	2017	2016
Fackliga verksamhetens intäkter och kostnader					
Medlemsavgift	2	1 315 143	1 234 437	1 291 719	1 208 593
Nettoomsättning	3	15 206	17 414	19 249	20 896
Bidrag		26 244	21 804	26 244	21 802
Övriga intäkter	4,26	2 635	2 255	2 635	2 255
Driftkostnader	5,6,7,8,9,26	-1 643 293	-1 554 429	-1 950 044	-1 846 377
Fackliga verksamhetens resultat		-284 065	-278 519	-610 197	-592 831
Försäkringsrörelsens intäkter och kostnader					
Premieintäkt	10	42 637	39 360	-	-
Övriga intäkter		500	500	-	-
Försäkringsersättningar		-297 155	-310 180	-	-
Driftkostnader	5,11	-14 010	-15 542	-	-
Försäkringsrörelsens tekniska resultat exkl kapitalavkastning		-268 028	-285 862		
Fastighetsförvaltningens intäkter och kostnader					
Hysesintäkter	7	61 560	60 325	-	-
Övriga intäkter		3 626	786	-	-
Driftkostnader	5,9,12,13	-96 062	-52 373	-	-
Fastighetsförvaltningens resultat		-30 876	8 738		
Rörelseresultat från fackliga verksamheten, försäkringsrörelsen samt fastighetsförvaltningen					
		-582 969	-555 643	-610 197	-592 831
Finansiella intäkter och kostnader					
Resultat från andelar i intresseföretag		-925	-	-925	-
Resultat värdepapper	14	2 184 522	840 088	2 187 732	849 950
Ränteintäkter		53 812	124 201	51 558	114 402
Räntekostnader		-710	-465	-596	-915
Summa Finansiella intäkter och kostnader		2 236 699	963 824	2 237 769	963 437
Summa resultat före bokslutsdispositioner och skatt		1 653 730	408 181	1 627 572	370 606
Bokslutsdispositioner					
Förändring periodiseringsfond	27	-	-	-468 297	-161 500
Erhållna/lämnade koncernbidrag		-	-	32 284	100 505
Resultat före skatt		1 653 730	408 181	1 191 559	309 611
Skatt på årets resultat	15	-492 188	-199 836	-390 471	-178 364
Årets resultat		1 161 542	208 345	801 088	131 247

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
Byggnader och mark	12	578 658	595 179	-	-
Pågående nyanläggningar	12	213 860	99 889	-	-
Inventarier, verktyg och installationer	9	175 236	51 207	61 074	33 881
		967 754	746 275	61 074	33 881
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncernföretag	28	-	-	47 058	47 058
Långfristiga fordringar koncernföretag	29	-	-	402 780	183 480
Andelar i intresseföretag	16	10 600	5 772	10 600	5 772
Andra långfristiga värdepappersinnehav	17	9 756 817	9 194 932	9 534 880	9 055 951
Andra långfristiga fordringar	18	39	39	39	39
		9 767 456	9 200 743	9 995 357	9 292 300
Summa anläggningstillgångar		10 735 210	9 947 018	10 056 431	9 326 181
Omsättningstillgångar					
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		10 105	3 812	4 379	3 268
Skattefordringar		2 742	122 278	-	121 925
Fordringar hos koncernföretag		-	-	11 478	536
Övriga fordringar		79 406	28 423	24 067	3 755
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	19	75 027	58 514	70 338	55 519
Fordran medlemsavgifter		14 102	14 644	9 174	8 573
Summa kortfristiga fordringar		181 382	227 671	119 436	193 576
Kortfristiga placeringar	20	2 587 853	1 979 901	2 409 364	1 760 944
Kassa och bank		233 668	223 617	142 448	131 452
Summa omsättningstillgångar		3 002 903	2 431 189	2 671 248	2 085 972
SUMMA TILLGÅNGAR		13 738 113	12 378 207	12 727 679	11 412 153

Belopp i tkr	Not	Koncern		Förbund	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER					
Eget kapital					
Konfliktfond		9 001 693	8 849 692	9 001 693	8 849 692
Balanserat resultat		-	-	-1 049 685	-1 028 930
Annat eget kapital inklusive årets resultat		3 083 191	2 073 651	801 088	131 246
Summa eget kapital		12 084 884	10 923 343	8 753 096	7 952 008
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfonder	30	-	-	2 512 900	2 044 603
Summa obeskattade reserver				2 512 900	2 044 603
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	53 826	56 172	53 826	56 172
Övriga avsättningar	22	277 458	320 194	74 359	114 359
Uppskjuten skatteskuld	23	792 842	691 147	-	-
Summa avsättningar		1 124 126	1 067 513	128 185	170 531
Långfristiga skulder					
Skulder till koncernföretag		-	-	833 131	867 481
Övriga långfristiga skulder	24	11 026	4 991	-	-
Summa långfristiga skulder		11 026	4 991	833 131	867 481
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder		118 607	87 857	90 138	63 700
Skulder till koncernföretag		-	-	47 444	46 486
Skatteskulder		71 074	-	70 841	-
Övriga skulder		32 814	27 535	20 753	19 569
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	25	295 582	266 968	271 191	247 775
Summa kortfristiga skulder		518 077	382 360	500 367	377 530
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		13 738 113	12 378 207	12 727 679	11 412 153

Rapport över förändringar i koncernens egna kapital

	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Koncern			
Ingående balans 2016-01-01	8 343 667	2 371 499	10 715 166
Disposition av föregående års resultat	506 025	-506 025	
Summa	8 849 692	1 865 474	10 715 166
Justering finansiell leasing		-169	-169
Årets resultat		208 346	208 346
Utgående balans 2016-12-31	8 849 692	2 073 651	10 923 343
	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Koncern			
Ingående balans 2017-01-01	8 849 692	2 073 651	10 923 343
Disposition av föregående års resultat	152 001	-152 001	
Summa	9 001 693	1 921 650	10 923 343
Årets resultat		1 161 542	1 161 542
Utgående balans 2017-12-31	9 001 693	3 083 192	12 084 885

Rapport över förändringar i förbundets egna kapital

	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Förbund			
Ingående balans 2016-01-01	8 343 667	-522 905	7 820 762
Disposition av föregående års resultat	506 025	-506 025	
Summa	8 849 692	-1 028 930	7 820 762
Årets resultat		131 246	131 246
Utgående balans 2016-12-31	8 849 692	-897 684	7 952 008
	Konfliktfond	Annat eget kapital inklusive årets resultat	Summa
Förbund			
Ingående balans 2017-01-01	8 849 692	-897 684	7 952 008
Disposition av föregående års resultat	152 001	-152 001	
Summa	9 001 693	-1 049 685	7 952 008
Årets resultat		801 088	801 088
Utgående balans 2017-12-31	9 001 693	-248 597	8 753 096

Kassaflödesanalys

Belopp i tkr	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Rörelseresultat från fackliga verksamheten, försäkringsrörelsen samt fastighetsförvaltningen	-582 969	-555 643	-610 196	-592 831
Justering för ej kassaflödespåverkande poster				
Avskrivningar och nedskrivningar	72 964	29 794	18 519	13 933
Förändring avsättningar	-45 082	3 470	-42 346	-41 531
Justering finansiell leasing	-4 179	239	-	-
	-559 266	-522 140	-634 023	-620 429
Erhållen ränta	971	1 046	1 230	1 147
Erlagd ränta	-538	-465	-596	-915
Betald inkomstskatt	-199 883	-303 931	-197 705	-282 035
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	-758 716	-825 490	-831 094	-902 232
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital				
Ökning (-)/Minskning (+) av fordringar	-74 363	2 161	-26 265	26 207
Ökning (+)/Minskning (-) av skulder	64 298	-22 797	49 930	-32 860
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-768 781	-846 126	-807 429	-908 885
Kassaflöde från investeringsverksamheten				
Investeringar i materiella tillgångar	-259 788	-120 180	-45 036	-19 255
Sålda materiella tillgångar	247	168	247	168
Förändring långfristiga fordringar/skulder	978	-2 718	-219 300	-109 000
Förändringar i finansiella anläggningstillgångar	-3 781 639	110 407	-3 607 502	-44 386
Förvärv av intressebolag	-5 752	-5 752	-5 752	-5 752
Avyttring av finansiella anläggningstillgångar	6 468 268	300 290	6 039 773	310 162
Förändring kortfristiga placeringar	-2 229 995	-54 853	-1 929 932	135 147
Erhållna utdelningar	557 126	529 888	557 119	529 878
Erhållen ränta investeringsverksamheten	29 387	151 058	28 808	138 448
Kassaflöde från investeringsverksamheten	778 832	908 308	818 425	935 410
Årets kassaflöde	10 051	62 182	10 996	26 525
Likvida medel vid årets början	223 617	161 435	131 452	104 927
Likvida medel vid årets slut	233 668	223 617	142 448	131 452

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper Belopp i tkr om inget annat anges.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Koncernredovisning

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Koncernredovisningen omfattar moderföreningen samt dess dotterföretag. Med dotterföretag avses de företag i vilka moderföreningen, direkt eller indirekt, har ett bestämmande inflytande. I normalfallet avser detta företag där moderföreningen innehar mer än 50 % av rösterna. I koncernredovisningen ingår dotterföretagen från den dagen koncernen erhåller bestämmande inflytande tills den dag det inte längre föreligger. Dotterföretagens redovisningsprinciper överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper i övrigt. I koncernredovisningen faller koncernföretagens bokslutsdispositioner bort och ingår i det redovisade resultatet efter avdrag för uppskjuten skatt. Detta innebär att koncernföretagens obeskattade reserver i koncernens balansräkning fördelas mellan uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Intäktsredovisning

Intäkter redovisas till verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter omfattar intäkter för medlemskap i Unionen. Intäkten tas när medlemmen avsieras och medlemsavgifter intäktsförs den tidsperiod avgiften avser.

Nettoomsättning

Som nettoomsättning redovisas Unionens aktiviteter i form av näringsverksamhet vilken enligt BFN klassificeras som nettoomsättning.

Bidrag

Intäkter i form av bidrag intäktsförs när villkoren för bidraget är uppfyllda. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls. Om bidraget avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Premieintäkter

Som premieintäkter redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring som inbetalats eller kan tillgodoföras försäkringsbolaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång.

Hysesintäkter

Hysesintäkter redovisas linjärt över hyresavtalets löptid.

Kostnadsredovisning

Driftskostnader

Som driftskostnader redovisas samtliga kostnader avseende den löpande driften.

Värderingsprinciper mm

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda avser alla typer av ersättningar som koncernen lämnar till de anställda. Koncernens ersättningar innefattar bland annat löner, betald semester, betald frånvaro, bonus och ersättningar efter avslutad anställning (pensioner). Redovisning sker i takt med intjänandet. Ersättningar till anställda efter avslutad anställning avser avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner. Som avgiftsbestämda planer klassificeras planer där fastställda avgifter betalas och det inte finns förpliktelser, vare sig legala eller informella, att betala något ytterligare, utöver dessa avgifter. Övriga planer klassificeras som förmånsbestämda pensionsplaner.

I koncernen finns såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner. Utgifter för avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad under den period de anställda utför de tjänster som ligger till grund för förpliktelsen. Koncernens övriga planer klassificeras som förmånsbestämda och beräknas enligt Tryggandelagen och redovisas i enlighet med förenklingsreglerna i BFAR 2012:1 (K3).

Omräkning av poster i utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Kursvinster och kursförluster på rörelsefordringar och rörelseskulder redovisas i rörelseresultatet medan kursvinster och kursförluster på finansiella fordringar och skulder redovisas som finansiella poster.

Skatt

Unionens fackliga verksamhet är ideell och bedrivs med syftet att tillvarata medlemmarnas intressen. Denna verksamhet är därmed skattebefriad.

Unionens skattepliktiga verksamhet utgörs av kapitalförvaltningen samt Unionens Medlemstidning. De övriga koncernbolagen bedriver skattepliktig verksamhet.

Unionen och koncernen tillämpar BFAR 2012:1 Inkomstskatter. Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att medföra lägre skatteutbetalningar i framtiden.

Leasing

I förbundet redovisas samtliga leasingavtal som operationell leasing. Leasingavgiften kostnadsförs över löptiden med utgångspunkt från utnyttjandet.

I enlighet med K3 redovisas i koncernen finansiella leasingavtal som anläggningstillgång. De avtal som klassificeras som finansiell leasing utgörs av leasing av personbilar i Unionen.

Redovisningen som finansiell leasing innebär att anskaffningsvärden redovisas som materiell anläggningstillgång. Den leasade tillgången skrivs av över nyttjandeperioden (leasingperioden). Åtagandet till leasgivaren för kontraktstiden redovisas som kortfristig skuld till den del som förfaller inom ett år och långfristig skuld till den del som förfaller till senare än ett år.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Immateriella tillgångar

Immateriella anläggningstillgångar kostnadsförs vart efter de uppkommer.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utträngs eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten. Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

I samband med fastighetsförvärv bedöms om fastigheten väntas ge upphov till framtida kostnader för rivning och återställande av platsen. I sådana fall görs en avsättning och anskaffningsvärdet ökas med samma belopp. Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggningstillgång redovisas som Övriga intäkter respektive Driftskostnader.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Avskrivningarna redovisas som en egen post i resultaträkningen. Fastigheternas mark har obegränsad nyttjandeperiod och skrivs inte av. Linjär avskrivningsmetod används för övriga typer av materiella tillgångar.

Har en materiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ned till detta värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar

Kontorsfastigheter

Stomme	50-100 år
Fasad, yttertak och fönster	40-60 år
Installationer	10-40 år
Inre ytskikt	10-20 år
Byggnadsinventarier	5-20 år

Bostadsfastigheter

Stomme	70 år
Fasad, yttertak, fönster	55 år
Installationer	20 år

Övriga materiella anläggningstillgångar

Inventarier, verktyg och installationer	5 år
Datorer	3 år

Finansiella tillgångar och skulder

Aktier och andelar

Investeringar i värdepapper bedöms som en långfristig placering och värderas till anskaffningsvärde. Alla marknadsnoterade värdepapper portföljvärderas, vilket innebär att alla placeringar ses som ett gemensamt innehav. Nedskrivning sker när portföljens marknadsvärde understiger det bokförda värdet avseende noterade värdepapper. För onoterade värdepapper sker nedskrivning av enskilda innehav vid bestående värdenedgång. Unionen tillämpar inte säkringsredovisning avseende derivatinstrument som innehas.

Obligationer

Obligationer värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kortfristiga placeringar

Räntebärande placeringar har värderats till upplupet anskaffningsvärde.

Avsättningar

Unionen redovisar som avsättningar kostnader för avtalspensioner, avgångsvederlag och medel reserverade för att utbetalas till Unionens Studiestipendiestiftelser. Avsättningar för pensioner och avgångsvederlag redovisas som kostnad när avtal är ingånget eller en ömsesidig förväntan har skapats hos båda parter. I koncernen tillkommer avsättningar för oreglerade skador i inkomstförsäkringsbolaget Medlemsförsäkringar och uppskjuten skatteskuld. Avsättning för oreglerade skador ska täcka de förväntade kostnaderna för ej slutreglerade skador inklusive de skador som inträffat men ännu inte anmälts till bolaget. Avsättningen inkluderar förväntad framtida kostnadsökning plus samtliga kostnader för skadereglering. Avsättning för oreglerade skador beräknas kollektivt. Som underlag används antal rapporterade skador per kvartal och skadeår och erfarenhet av medelskada. Som uppskjuten skatteskuld redovisas latent skatt på obeskattade reserver samt latent skatt för temporära skillnader mellan bokförda och skattemässiga värden.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Att upprätta de finansiella rapporterna i dotterbolaget Unionen Medlemsförsäkring AB i enlighet med lagbegränsad IFRS kräver att försäkringsföretagets ledning gör bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Resultatet av dessa uppskattningar och antaganden används sedan för att bedöma de redovisade värdena på tillgångar och skulder som inte annars framgår tydligt från andra källor. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. En källa för bedömningar och osäkerheter är värdet på de åtaganden som ligger i de försäkringskontrakt som bolaget har tecknat. En annan källa till bedömningar och osäkerhet är värderingen av finansiella tillgångar. Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. Ändringar av påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder. I koncernen i övrigt finns inte några väsentliga poster som baseras på uppskattningar och bedömningar.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden dvs den utgår från organisationens resultat. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar. Som likvida medel klassificeras kassa- och banktillgodohavanden.

Koncernuppgifter

Unionen äger samtliga aktier i Unionens Egenföretagare Service AB org nr 556550-0302, Klara Norra Fastigheter AB, org nr 556237-5146 och Unionen Medlemsförsäkring AB, org nr 516401-6791. Klara Norra Fastigheter AB äger samtliga aktier i Tjänstemännens Utbildningshus AB, org nr 556458-0990 och Fastighetsbolaget Västmannen AB, org nr 556943-7246.

Andelar i intressebolag

Koncernens innehav av andelar i ett företag som inte är dotterföretag men där koncernen utövar ett betydande men inte bestämmande inflytande klassificeras som innehav av andelar i intressebolag. Intresseföretag föreligger då koncernen innehar mer än 20 % men mindre än 50 % av rösterna i den juridiska personen. Intressebolagen saknar syfte att

bereda aktieägare vinst och därmed tas inte resultatandel och kapitalandel upp i koncernredovisningen.

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition.

Andelar i koncernföretag

Andelar i koncernföretag redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar.

Not 2 Medlemsintäkter

	2017		2016	
	Antal	Avgift	Antal	Avgift
Yrkesverksamma medlemmar	529 260	50-225/mån	527 985	50-225/mån
Egenföretagare -Unionen	9 585	125/mån	9 726	100-125/mån
-Serviceavg	9 585	250/mån	9 726	250/mån
Studerande (inkl TRIA)	46 406	100/utbildning	43 222	100/utbildning
Pensionär	63 888	100/år	62 736	100/år
Totala medlemsintäkter förbundet		1 291 719		1 208 593
Totala koncern		1 315 143		1 234 437

Not 3 Nettoomsättning

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Hysesintäkter	249	218	249	218
Försäljning av tjänster	11 725	12 997	15 660	16 249
Annoncintäkter	3 232	4 199	3 340	4 429
	15 206	17 414	19 249	20 896

Not 4 Övriga intäkter

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Skadeståndersättning	285	115	285	115
Domstolsintäkter	2 228	1 236	2 228	1 236
Övriga intäkter	122	904	122	904
	2 635	2 255	2 635	2 255

Not 5 Medelantalet anställda, löner och arvoden

Medelantal anställda	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Män	424	408	414	399
Kvinnor	611	588	607	584
Totalt	1 035	996	1 021	983

Könsfördelning styrelse och ledning

Förbundsordförande, styrelse

Män	16	15	7	8
Kvinnor	10	13	6	7
Totalt	26	28	13	15

Kanslichef, VD dotterbolag

Män	3	2	-	-
Kvinnor	1	2	1	1
Totalt	4	4	1	1

Förbundets ledningsgrupp

Män	-	-	4	4
Kvinnor	-	-	4	4
Totalt			8	8

Löner, arvoden och sociala kostnader

Förbundsordförande, styrelse	4 746	4 568	4 614	4 435
Kanslichef, VD dotterbolag	5 683	3 550	3 721	1 275
Förbundets ledningsgrupp	8 354	7 363	8 354	7 363
Övriga anställda	555 049	515 731	548 805	510 620
Summa	573 832	531 212	565 494	523 693
Sociala kostnader	317 321	301 577	313 403	299 588
varav betalda pensionskostnader	123 050	135 006	121 732	133 501

Pensionskostnader för kanslichef och styrelse uppgår till 1 837 tkr (1 776 tkr) under året.

Under året har utbetalningar för avtalspensioner på 18 120 tkr (21 390 tkr) förts mot tidigare reserveringar.

I löner, arvoden och sociala kostnader ingår 7 031 tkr (7 210 tkr) avseende ersättning till förbundsordförande och förbundsstyrelsen som i resultaträkningen redovisas som verksamhetskostnad.

Specifikation av utbetalda löner, andra ersättningar och sociala kostnader styrelse och kanslichef:

	2017	2016
Förbundsordförande		
Löner och andra ersättningar	1 412	1 324
Pensionspremier ITP avtal	499	460
Sociala kostnader	444	416
Totalt	2 355	2 200

1:e och 2:e vice ordförande

Löner och andra ersättningar	2 140	2 116
Pensionspremier	900	921
Sociala kostnader	672	665
Totalt	3 712	3 702

Kanslichef

Löner och andra ersättningar	3 721	1 275
Pensionspremier	438	395
Sociala kostnader	1 168	401
Totalt	5 327	2 071

forts. Not 5 Medelantalet anställda, löner och arvoden

Löner och arvoden till ordföranden och övriga ledamöter beslutas av kongressen, ersättning till kanslichef beslutas av presidiegruppen.

Villkor kanslichef och förbundsordförande

För kanslichefen finns avtal om ett avgångsvederlag motsvarande 21 månadslöner vid frånträdande av befattningen. Kanslichefen lämnade sitt uppdrag per 2017-12-31 och reservering för avgångsvederlag finns inkluderat i not ovan.

För förbundsordförande finns avtal om ett avgångsvederlag motsvarande 18 månadslöner vid frånträdande av befattningen.

Not 6 Driftskostnader

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Personalkostnader	-868 786	-805 727	-870 445	-806 481
Baskostnader	-160 714	-160 274	-179 936	-164 177
Verksamhetskostnader:				
En starkare kraft	-161 388	-147 052	-161 388	-147 052
Ett bättre medlemskap	-83 499	-79 696	-390 383	-389 519
Ett bättre arbetsliv och bättre arbetsmarknad	-153 565	-135 196	-153 565	-135 196
En utvecklande organisation	-215 341	-226 484	-194 327	-203 952
	-1 643 293	-1 554 429	-1 950 044	-1 846 377

Not 7 Leasingavtal

Operationell leasing - leasegivare

Framtida minimileasingavgifter som kommer att erhållas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal.

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Förfaller till betalning inom 1 år	103 823	55 482	-	-
Förfaller till betalning inom 2-5 år	301 906	199 021	-	-
Förfaller till betalning senare än 5 år	55 338	37 647	-	-
Under perioden intäktsförda leasingavgifter	61 560	60 325		

Erhållna leasingavgifter avser hyreskontrakt i koncernens fastighetsbolag.

Inga leasingavtal redovisas som finansiella leasingavtal.

Operationell leasing - leasetagare

Framtida minimileasingavgifter som kommer att erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal.

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Förfaller till betalning inom 1 år	30 206	36 055	82 860	37 554
Förfaller till betalning inom 2-5 år	54 935	67 018	247 529	67 018
Förfaller till betalning senare än 5 år	4 605	9 015	209 968	9 015
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	43 608	44 636	67 338	51 145

Erlagda leasingavgifter avser till huvuddelen hyra av lokaler och skrivare.

I förbundet inkluderar uppgifterna även operationell leasing av personbilar som i koncernen redovisas som finansiell leasing.

Finansiella leasingavtal - leasetagare

	Koncern	
	2017	2016
Tillgångar från finansiella leasingavtal ingår i balansräkningen enligt nedan:		
Inventarier, verktyg och installationer	16 821	11 420
Förfaller till betalning inom 1 år	6 773	3 055
Förfaller till betalning inom 2-5 år	10 048	4 523
Förfaller till betalning senare än 5 år	-	-

Not 8 Arvode till revisorer

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Ersättning till revisorer				
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB				
Revisionsuppdrag	-	-517	-	-483
Övriga tjänster	-	-928	-	-875
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdrag	-1 712	-1 278	-1 266	-869
Övriga tjänster	-665	-563	-320	-475

Not 9 Inventarier, verktyg och installationer

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	169 586	176 527	135 282	145 049
Nyanskaffningar	59 346	23 029	45 034	19 255
Avyttringar och utrangeringar	-94 281	-29 022	-78 189	-29 022
Justerings finansiell leasing	4 231	-	-	-
Omklassificeringar	92 388	-949	-	-
	231 270	169 585	102 127	135 282
Akkumulerade avskrivningar enligt plan				
Vid årets början	-118 378	-129 736	-101 401	-116 322
Avyttringar och utrangeringar	87 821	28 872	76 984	28 872
Justerings finansiell leasing	-1 378	540	-	-
Årets avskrivning	-24 099	-18 054	-16 636	-13 951
	-56 034	-118 378	-41 053	-101 401
Planenligt restvärde vid årets slut	175 236	51 207	61 074	33 881
Inventarier som innehas under finansiella leasingavtal ingår med följande belopp				
Anskaffningsvärde	21 804	16 927		
Akkumulerade avskrivningar	-4 983	-5 507		

I enlighet med K3 redovisas i koncernen finansiella leasingavtal som anläggningstillgång.

De avtal som klassificeras som finansiell leasing utgörs av leasing av personbilar.

I förbundet redovisas samtliga leasingavtal som operationell leasing. Leasingavgifterna kostnadsförs i förbundet över löptiden med utgångspunkt från utnyttjandet.

Under övriga kort- respektive långfristiga skulder i koncernen har beaktats framtida betalningar avseende finansiell leasing.

Not 10 Premieintäkter

	Koncern	
	2017	2016
Direkt försäkring, Sverige	357 421	357 084
Premieinkomsten avser försäkringsavtal tecknade i Sverige		
Varav ingår i medlemsavgifter	-306 884	-309 824
Premie för avgiven återförsäkring		
Premie för hela avtalsperioden	-7 900	-7 900
Förändring av skuld för återförsäkringspremie		
Totala premieintäkter	42 637	39 360

Not 11 Driftskostnader Försäkringsrörelsen

	Koncern	
	2017	2016
Totala driftskostnader i resultaträkningen fördelas enligt följande:		
Kapitalförvaltningskostnader	-85	-78
Skaderegleringskostnader	-	-4 936
Administrationskostnader försäkring	-14 616	-10 528
	-14 701	-15 542

Koncernens försäkringsbolag saknar försäljningskostnader som har ett direkt samband med tecknande av försäkringsavtal, då Unionens medlemmar som är anslutna till en a-kassa kollektivt är anslutna till försäkringsbolaget.

	2017	2016
Totala driftskostnader		
Personal	-1 743	-5 918
Kostnader för system, drift och förvaltning	-9 374	-6 446
Lokalkostnad	-1	-
Övriga kostnader	-3 583	-3 178
	-14 701	-15 542

Not 12 Byggnader och mark

	Koncern	
	2017	2016
Ingående anskaffningsvärde	506 129	498 991
Årets aktiveringar	-	7 138
Avyttringar och utrangeringar	-55 069	-
Omklassificeringar	30 463	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	481 523	506 129
Ingående avskrivningar	-90 228	-83 875
Avyttringar och utrangeringar	19 797	-
Årets avskrivningar	-6 396	-6 353
Utgående ackumulerade avskrivningar	-76 827	-90 228
Ingående uppskrivningar	179 278	184 684
Årets avskrivningar på uppskrivet belopp	-5 316	-5 406
Utgående ackumulerade uppskrivningar	173 962	179 278
Planenligt restvärde vid årets slut	578 658	595 179
Pågående nyanläggningar		
Vid årets början	99 889	9 876
Under året nedlagda kostnader	212 252	96 394
Under året genomförda omklassificeringar	-98 281	-6 381
Redovisat värde vid årets slut	213 860	99 889
Taxeringsvärden		
Taxeringsvärde byggnader	541 000	823 000
Taxeringsvärde mark	601 462	601 462
Marknadsvärden		
Marknadsvärde förvaltningsfastigheter	3 491 000	2 483 889

Fastigheterna värderades vid årsskiftet 2017/2018 respektive 2016/2017 av extern oberoende värderingsman. Fastigheten Apeln 8 redovisas för 2016 med 2015 års värde som utgångspunkt, justerat med nedlagda projektkostnader under åren 2015 och 2016.

Not 13 Driftskostnader Fastighetsförvaltning

	Koncern	
	2017	2016
Drifts- och förvaltningskostnader	-8 710	-9 914
Underhållskostnader	-9 575	-6 894
Fastighetsskatt	-10 041	-12 856
Övriga externa kostnader	-14 026	-6 774
Personalkostnader	-3 272	-3 058
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar	-15 258	-12 877
Förlust vid avyttring av inventarier	-35 180	-
	-96 062	-52 373

Not 14 Resultat värdepapper

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Utdelningar	557 126	529 888	557 119	529 878
Realisationsvinster	1 647 749	467 470	1 647 749	467 185
Realisationsförluster	-41 988	-167 180	-38 770	-157 023
Värdereglering onoterat innehav	21 635	9 910	21 634	9 910
Resultat värdepapper	2 184 522	840 088	2 187 732	849 950

Med värdereglering avses förändring i resultatandel från kommanditbolag.

Not 15 Skatt på årets resultat

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Redovisat resultat före skatt	1 653 730	408 181	1 191 559	309 610
Skatt på redovisat resultat enligt gällande skattesats (22%)	-363 821	-89 800	262 143	-68 114
Justeringar				
Återläggning av underskott i den skattebefriade fackliga verksamheten	284 065	278 519	610 196	592 831
Återläggning av koncernintern försäljning som är skattepliktig	326 954	312 780	-	-
Redovisat resultat före skatt i skattepliktig verksamhet	2 264 749	999 480	1 801 755	902 441
Skatt enligt aktuell skattesats (22 %)	-498 245	-219 886	-396 386	-198 537
Skatteeffekt avdragsgilla kostnader kapitalförvaltning	5 325	4 748	5 325	4 748
Skatteeffekt av schablonränta på periodiseringsfond samt investeringsfond	-2 233	-2 344	-2 233	-2 344
Skatt hänförlig till korrigeringar tidigare år	2 470	3 047	2 470	3 047
Ej skattepliktiga rearesultat	7 469	9 391	7 469	9 391
Justerings skattepliktiga ränteintäkter	-8 107	4 403	-8 107	4 403
Övriga poster	1 133	806	991	928
Skatt på årets resultat	-492 188	-199 835	-390 471	-178 364
Genomsnittlig effektiv skattesats	21,7%	20%	21,7%	19,8%

Not 16 Andelar i intresseföretag

Direkt ägda	Bokfört värde	Antal andelar
Collectum AB	20	200
Futurion AB	10 580	403

Intressebolagen saknar syfte att bereda aktieägare vinst och därmed tas inte resultatandel och kapitalandel upp i koncernredovisningen.

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	5 772	20	5 772	20
Årets tillskott	5 752	5 752	5 752	5 752
Ingående nedskrivningar	-	-	-	-
Årets nedskrivningar	-924	-	-924	-
Utgående redovisat värde	10 600	5 772	10 600	5 772

Aktieinnehavet om 403 aktier i Futurion AB (tidigare under namnet TCO Tankesmedja) erhöles som en gåva 2015. Det bokförda värdet på 10 580 tkr avser inbetalt aktieägartillskott under 2016 och 2017 samt nedskrivning.

Not 17 Andelar och andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	9 194 932	8 474 144	9 055 951	8 420 774
Inköp av andelar	3 846 106	3 332 670	3 664 942	3 205 126
Försäljning av andelar	-1 485 279	-1 900 892	-1 435 018	-1 894 136
Värderegleringar	-64 467	-70 896	-57 440	-64 676
Omklassificeringar	-1 734 475	-640 094	-1 693 555	-611 137
	9 756 817	9 194 932	9 534 880	9 055 951

Specifikation av andelar och andra långfristiga värdepappersinnehav

	Koncern 2017		Förbund 2017	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Börsnoterade svenska aktier	4 106 220	10 647 003	4 106 220	10 647 003
Börsnoterade utländska aktier	2 475 558	4 178 546	2 475 559	4 178 546
Fondandelar	135 857	826 363	135 857	826 363
Aktier ej börsnoterade	93 114	93 114	93 114	93 114
Ideella placeringar	2 467	2 467	2 467	2 467
Obligationer	2 943 601	2 948 805	2 721 663	2 726 397
	9 756 817	18 696 298	9 534 880	18 473 890

	Koncern 2016		Förbund 2016	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Börsnoterade svenska aktier	4 602 463	11 768 186	4 602 463	11 768 186
Börsnoterade utländska aktier	2 549 316	4 120 660	2 549 316	4 120 660
Fondandelar	134 017	697 291	134 017	697 291
Aktier ej börsnoterade	72 450	72 450	72 450	72 450
Ideella placeringar	2 667	2 667	2 667	2 667
Obligationer	1 834 019	1 849 064	1 695 038	1 709 798
	9 194 932	18 510 318	9 055 951	18 371 052

Med värdereglering avses värdeförändring avseende onoterade innehav samt upplupet anskaffningsvärde obligationer.

Not 18 Andra långfristiga fordringar

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Vid årets början	39	39	39	39
	39	39	39	39

Not 19 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Upplupna ränteintäkter	51 355	27 901	47 719	26 199
Upplupna bidrag	7 279	7 188	7 279	7 188
Förutbetalda lokalhyra	5 130	10 610	5 130	10 610
Övriga poster	11 263	12 815	10 210	11 522
	75 027	58 514	70 338	55 519

Not 20 Kortfristiga placeringar

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Statsskuldväxlar, certifikat	853 378	1 339 807	715 810	1 149 807
Obligationer	1 734 475	640 094	1 693 554	611 137
	2 587 853	1 979 901	2 409 364	1 760 944

	Koncern 2017		Förbund 2017	
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Statsskuldväxlar, Certifikat	853 378	853 145	715 810	715 650
Obligationer	1 734 475	1 740 147	1 693 554	1 699 115
	2 587 853	2 593 292	2 409 364	2 414 765

Not 21 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Ingående avsättning	56 172	67 702	56 172	67 702
Anspråktaget under året	-29 762	-30 388	-29 762	-30 388
Avsatt under året	27 416	18 858	27 416	18 858
Utgående avsättning	53 826	56 172	53 826	56 172

Not 22 Övriga avsättningar

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Ingående avsättning	320 194	326 647	114 359	144 359
Anspråktaget under året	-230 751	-157 102	-40 000	-30 000
Avsatt under året	188 015	150 649	-	-
Utgående avsättning	277 458	320 194	74 359	114 359

Posterna avser avsättningar till Unionens studiestipendiestiftelse samt avsättningar för oreglerade skador avseende försäkringsrörelsen.

Not 23 Uppskjuten skatt

	Koncern	
	2017	2016
Uppskjuten skatteskuld på skillnaden mellan det bokförda värdet på fastigheterna och det skattemässiga värdet	3 431	7 174
Uppskjuten skatteskuld avseende obeskattade reserver	789 411	683 973
	792 842	691 147

Not 24 Långfristiga skulder

	Koncern	
	2017	2016
Förfaller mellan 1 och 5 år efter balansdagen		
Skulder avseende finansiella leasingavtal	11 026	4 991
	11 026	4 991

Not 25 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Förutbetalda hyror	15 662	10 410	-	-
Semesterlöneskuld	179 953	171 182	179 953	168 161
Övriga upplupna personalkostnader	81 339	69 511	77 902	68 830
Övriga poster	18 628	15 865	13 337	10 784
	295 582	266 968	271 192	247 775

Not 26 Inköp och försäljning mellan koncernföretag

	Förbund	
	2017	2016
Andel av årets totala inköp som skett från andra företag inom koncernen	31,16%	16,40%
Andel av årets totala försäljning som skett från andra företag inom koncernen	0,32%	0,29%

Not 27 Förändring av periodiseringsfond

	Förbund	
	2017	2016
Periodiseringsfond, årets avsättning	-580 000	-265 000
Periodiseringsfond, årets återföring	111 703	103 500
	-468 297	-161 500

Not 28 Andelar i koncernföretag

	Förbund	
	2017	2016
Vid årets början	47 058	47 058
Årets förändring	-	-
	47 058	47 058

Specifikation av innehav av aktier och andelar i koncernföretag

Dotterföretag/Org nr	Andel i %	Bokfört värde 2017	Resultat	Eget kapital	Antal andelar
Klara Norra Fastigheter AB, Org nr 556237-5146	100	358	-14 480	520 355	1 000
Unionen Egenföretagare Service AB, Org nr 556550-0302	100	100	-47	24 284	100
Unionen Medlemsförsäkring AB, Org nr 516401-6791	100	46 600	26 282	46 977	46 600
		47 058			

Samtliga bolag har säte i Stockholm.

Not 29 Långfristiga fordringar koncernbolag

	Förbund	
	2017	2016
Vid årets början	183 480	43 330
Nyupptagna lån	219 300	140 150
Reglerade fordringar	-	-
	402 780	183 480

Not 30 Obeskattade reserver

	Förbund	
	2017	2016
Periodiseringsfonder		
* Avsatt vid taxering 2012		111 703
* Avsatt vid taxering 2013	294 500	294 500
* Avsatt vid taxering 2014	441 000	441 000
* Avsatt vid taxering 2015	484 000	484 000
* Avsatt vid taxering 2016	448 400	448 400
* Avsatt vid taxering 2017	265 000	265 000
* Avsatt vid taxering 2018	580 000	
	2 512 900	2 044 603

Av obeskattade reserver utgör 552 838 tkr (449 813 tkr) uppskjuten skatt.

Not 31 Ställda säkerheter

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Ställda säkerheter				
Ställda panter till förmån för försäkringstagare	438 421	403 100	Inga	Inga

Not 32 Eventualförpliktelser

	Koncern		Förbund	
	2017	2016	2017	2016
Eventualförpliktelser				
TCO borgensring	-	268 856	-	268 856
Kvarstående åtaganden onoterade värdepapper	26 446	35 537	26 446	35 537
	26 446	304 393	26 446	304 393

1982 tecknades ett avtal mellan TCO-förbunden att garantera varandra borgen för att kunna belåna sina reala säkerheter för att erhålla likvida medel vid konflikt. Borgensringen avskaffades 3 april 2017.

Kvarstående åtagande i onoterade värdepapper avser Unionens åtaganden att under olika givna perioder investera i företag som Unionen är delägare i, dvs beloppen är kända, men inte när i tid utflöden kommer att ske

Not 33 Disposition av årets resultat

Förbundsstyrelsen föreslår följande resultatdisposition:

Årets resultat	801 088 215
Balanserat resultat	-1 049 685 419
Totalt	-248 597 204

Disponeras enligt följande:

Avsättning till konfliktfond	485 099 042
Balanseras i ny räkning	-733 696 246
Totalt	-248 597 204

Not 34 Väsentliga händelser efter balansdagens slut

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagens slut.

OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR

Svenska räntebärande värdepapper

Värdepapper	Antal/ Nominellt Belopp	Upplupet anskaffningsvärde tkr
Electrolux AB 13/180326	6 000 000	6 042
Hemsö Fast företagscertifikat 180228	35 000 000	35 017
Hemsö Fast företagscertifikat 180312	20 000 000	20 010
NB Hypotek 5529 12/180620	272 000 000	274 004
Rikshem AB obl 116/15/180507	30 000 000	29 991
Scania företagscertifikat 180528	50 000 000	50 074
Scania CV 14/181203	9 000 000	9 072
SCBC 134 09/180321	90 000 000	90 773
SCBC 139 12/181219	148 000 000	153 623
SEB 472 13/181009	100 000 000	102 012
SEB 571 12/180620	163 000 000	164 917
Statshypotek 1580 12/180321	169 000 000	170 180
Statshypotek 1581 12/181219	338 000 000	348 336
Statsskuldväxel 20180221	540 000 000	540 687
Statsskuldväxel 20180620	137 000 000	137 569
Sthlm kooperativa bostadsf företagscertifikat 180110	20 000 000	20 003
Sthlm kooperativa bostadsf företagscertifikat 180130	50 000 000	50 019
Swedbank obl 187 11/180919	265 000 000	272 206
Vasakronan Lån 404 11/180823	110 000 000	113 319
Summa räntebärande värdepapper		2 587 854

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Svenska aktier

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
RÅVAROR			
GRUV OCH METALLER			
Gränges AB	500 000	41 072	42 125
SKOG			
Stora Enso Oyj	5 297 200	237 500	685 987
INDUSTRI			
BYGG OCH ANLÄGGNINGSPRELATERAT			
Bonava AB B	1 096 899	27 881	125 705
Lindab International AB	1 237 458	70 964	84 395
FORDON OCH MASKINER			
Saab AB B	1 840 640	241 843	734 415
SKF AB B	768 914	84 719	140 096
Trelleborg AB B	201 169	4 786	38 222
Volvo AB A	1 186 400	63 992	181 638
Volvo AB B	6 370 142	534 466	972 721
ÖVRIG INDUSTRI			
Consilium AB B	77 014	3 395	4 467
KONSUMENTVAROR			
Hennes & Mauritz AB B	3 180 000	280 450	538 374
MQ Holding AB	1 100 000	17 635	29 370

SÄLLANKÖPSVAROR

Autoliv Inc SDB	267 954	121 486	280 548
Electrolux AB B	1 870 424	113 573	494 353
New Wave	2 400 000	116 097	130 800

HÄLSOVÅRD

LÄKEMEDEL

Astra Zeneca PLC	225 000	71 487	127 913

BIOTEKNIK

Alligator Bioscience AB	1 140 886	43 706	26 583
Bioarctic AB B	600 000	14 434	15 600
Infant Bacterial Therapeutics AB	120 000	11 400	13 800
Medivir AB B	774 129	45 726	37 390
Vicore Pharma Holding AB	600 000	9 600	11 400

FINANS

BANK & FÖRSÄKRING

Nordea Bank AB	7 206 160	475 894	715 572
SEB AB A	8 162 037	115 072	786 004
Swedbank AB A	6 617 250	266 513	1 309 554
Svenska Handelsbanken AB B	630 000	6 250	71 190

INVESTMENT- OCH FÖRVALTNINGSBOLAG

Investor AB A	360 000	12 418	132 300
Investor AB B	1 818 012	69 273	680 118
Kinnevik AB B	3 310 812	48 524	918 088

IT

IT OCH INTERNETKONSULTER

Know It AB	631 968	33 922	98 271
Prevas AB	300 000	4 432	4 560
Proact AB	192 057	15 926	34 666

PROGRAMVARA

Cinnober Financial Technology AB	200 000	3 908	17 250

TELEKOMMUNIKATION

TELE OCH DATAKOMMUNIKATION

Ericsson AB B	13 060 000	473 473	703 281

TELEOPERATÖRER

Telia Company AB	9 606 618	368 556	351 122

TJÄNSTER

TJÄNSTER

Securitas AB B	712 887	50 209	102 085
Studsvik AB	152 709	5 639	7 040

Summa Svenska aktier**4 106 221****10 647 003**

Utländska aktier			
Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
RÅVAROR			
SKOG			
Metsä Board Corp B	4 612 763	86 590	324 117
KRAFT			
Enel Ente Nazionale per L'energia	3 276 600	95 181	165 303
Lenenergo pref	2 450 000	3 060	28 290
INDUSTRI			
BYGG OCH ANLÄGGNINGSRELATERAT			
Caverion OYJ	2 364 424	97 381	136 956
Cramo OYJ	1 000 000	91 990	194 324
Heidelberg Cement AG	265 000	159 884	235 197
Heijmans NV	800 000	59 470	76 376
FORDON OCH MASKINER			
Renault	480 000	284 201	396 090
Daimler AG	539 600	287 962	375 703
KONSUMENTVAROR			
SÅLLANKÖPSVAROR			
Ceconomy AG	675 000	55 844	83 673
Metro AG	675 000	105 275	110 524
Royal Philips NV	600 000	99 888	186 102
HÄLSOVÅRD			
LÄKEMEDEL			
Sanofi Aventis	169 106	81 683	119 488
FINANS			
BANK & FÖRSÄKRING			
Banque Nationale de Paris	708 500	270 818	433 729
Caixabank SA	11 660 344	264 917	445 952
Credit Agricole SA	4 164 800	238 990	565 213
Unicredit SPA	1 728 800	192 424	264 881
ÖVRIGT			
EUR/SEK nr1 termin 181214			28 664
EUR/SEK nr2 termin 181214			3 803
EUR/SEK nr3 termin 181214			4 161
Summa Utländska aktier		2 475 558	4 178 546

Fondandelar			
Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Anskaffningsvärde tkr	Marknadsvärde tkr
SEB Asienfond Ex Japan Lux	681 106	23 886	65 645
SEB Asienfond Ex Japan	6 850 192	84 529	143 947
Balkanfonden	435 508	7 042	7 321
Russian Prosperity Fund	281 707	20 389	609 450
Övriga fondandelar		10	
Summa Fondandelar		135 856	826 363

Räntebärande värdepapper	Antal/ Nominellt Belopp	Upplupet anskaffningsvärde tkr	Marknads- värde tkr
NB Hypotek 5521 05/200617	120 000 000	129 360	129 558
NB Hypotek 5530 13/190619	372 000 000	385 234	385 943
SCBC 140 13/190918	346 000 000	369 364	371 061
SCBC 141 14/200617	74 000 000	77 651	77 646
SCBC 142 15/5210317	115 000 000	118 206	117 750
SEB Bolån 572 13/190619	85 000 000	88 747	89 121
SEB Bolån 573 14/200617	229 000 000	237 063	237 487
SEB Bolån 574 15/211215	172 000 000	178 209	179 021
Statsobl 1052 07/190312	116 000 000	122 532	123 024
Statshypotek 1582 13/190918	315 000 000	329 731	329 717
Statshypotek 1583 10/200617	140 000 000	154 478	154 588
Svenska Cellulosa AB 14/190402	37 000 000	37 876	38 098
Swedbank obl 180 08/200512	83 000 000	93 997	94 254
Swedbank obl 188 11/190619	180 000 000	190 688	190 708
Swedbank obl 189 14/201216	68 000 000	69 586	69 679
Swedbank obl 190 14/210915	30 000 000	30 790	30 660
Vasakronan lån 459 14/190415	33 000 000	34 009	34 039
Vasakronan obl 509 16/191018	200 000 000	200 000	200 322
Vasakronan obl 521 17/190516	96 000 000	96 080	96 132
Summa Räntebärande värdepapper		2 943 601	2 948 808

Övriga värdepapper

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Bokfört värde tkr
Swedestart Tech KB	345 284	413
Verdane Capital V KB	392 976	-
Verdane Capital VI KB	176 902	3 266
Verdane Capital VII KB	287 716	46 527
Verdane Capital VIII KB	246 392	29 694
Verdane Capital IX AB	10 620	10 205
Beactica AB	11 125	3 009
Energobyt OJSC	738 577	-
North Western Energy Man CO pref	6 600 000	-
Summa Övriga värdepapper		93 114

Ideella placeringar

Värdepapper	Antal/Nominellt Belopp	Bokfört värde tkr
Investa Företagskapital AB	25 000	2 000
Samling Näringsliv Jämtland ek för	7 079	7
Kreditgarantiförening Övre Norrland ek för	600	400
Riva del Sole	3 200	-
TCO Bergendal kurs/konferens ek för	81	-
Övriga onoterade aktier		60
Summa Ideella placeringar		2 467

Med framgång, trygghet och glädje i arbetslivet

Unionen fortsätter att visa en tydlig ökning av medlemsantalet, ökat fackligt engagemang på arbetsplatserna och ständig utveckling i verksamheten. Förbundsstyrelsen vill rikta ett varmt tack till alla förtroendevalda och anställda

för engagerade insatser under året i syfte att erbjuda Sveriges bästa fackliga medlemskap som bidrar till framgång, trygghet och glädje i arbetslivet.

Stockholm den 25 april 2018

Peter Hellberg

Martin Linder

Marina Åman

Martin Johansson

Ulrika Johansson

Gun Karlsson

Mikael Hansson

Stefan Carlsson

Hans Lindau

Victoria Kirchhoff

Helena Åhrén

Björn Ekblom

Theres Sysimetsä

Ulf Olsson
Personalrepresentant

Kristina Fanberg
Personalrepresentant

Vår revisionsberättelse har avgivits den 9 maj 2018

Thomas Lönnström
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Karin Larsson

Kerstin Lindberg

Peter Gjuraj

Revisionsberättelse till förbundsrådet i Unionen

Org nr 802001-5759

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för räkenskapsåret 2017. Föreningens årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 13–43 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderföreningens och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den förtroendevalde revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ända-målsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av verksamhetsberättelsen (men innefattar inte årsredovisningen, koncernredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige.

Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i

årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar jag tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Jag ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Jag är ansvarig för mina uttalanden.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

De förtroendevalda revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens och koncernens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av Unionen för räkenskapsåret 2017.

Vi tillstyrker att Förbundsrådet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon

försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisions-sed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm 9 maj 2018

Thomas Lönnström
Auktoriserad revisor

Karin Larsson
Förtroendevald revisor

Kerstin Lindberg
Förtroendevald revisor

Peter Gjuraj
Förtroendevald revisor

Representation

AI Pension, Arkitekter & Ingenjörer

Styrelse Hans Norin, vice ordförande

Alecta

Styrelse Cecilia Fahlberg Pihlgren, vice ordförande
Martin Linder, ledamot
Magnus von Koch, ledamot
Hanna Brandt-Gonzalez, ledamot

Collectum

Styrelse Niklas Hjert, vice ordförande
Martin Wästfelt, suppleant

PP Pension

Styrelse Leif Nicklagård, ledamot
Martin Wästfelt, ledamot

PRI pensionsgaranti

Styrelse Hans Norin, ledamot
Gunilla Dahmm, ledamot

PRI Ideell förening

Styrelse Martin Wästfelt, ledamot
Hans Norin, ledamot

PTK

Styrelse Martin Linder, ordförande
Marina Åman, ledamot
Peter Hellberg, 1:e suppleant för Martin Linder
Leif Nicklagård, 2:e suppleant för Martin Linder
Martin Wästfelt, 1:e suppleant för Marina Åhman
Nicola Lewis, 2:e suppleant för Marina Åman

TCO

Styrelse Peter Hellberg, vice ordförande
Martin Linder, ledamot
Hanna Brandt-Gonzalez, 1:e suppleant för Peter Hellberg
Magnus Kjellsson, 2:e suppleant för Peter Hellberg
Marina Åman, 1:e suppleant för Martin Linder
Leif Nicklagård, 2:e suppleant för Martin Linder

INTERNATIONELLA ORGANISATIONER

UNI

Exekutivkommitté Peter Hellberg, ledamot
Gun Karlsson, 1:e suppleant
Stefan Carlsson, 2:e suppleant

UNI Europa

Exekutivkommitté Peter Hellberg, ledamot
Marina Åman, 1:e suppleant
Gun Karlsson, 2:e suppleant

Arbetsutskott Peter Hellberg, ledamot

UNI-Europa Professionals & Managers (P&M)

Marina Åman, ledamot

UNI-Europa Women's Committee

Gun Karlsson, ledamot
Marina Åman, suppleant

UNI Global Women's Committee

Victoria Kirchhoff, suppleant

UNI ICTS

Styrelse Peter Hellberg, vice ordförande

UNI-Europa ICTS

Styrkommitté Peter Hellberg, ordförande

UNI-Norden ICTS

Styrkommitté Peter Hellberg, ordförande

UNI Europa Handels

Styrkommitté Peter Hellberg, suppleant

Nordiska Handels

Arbetsutskott Peter Hellberg, ledamot

IndustriALL Global

Styrelse Martin Linder, observatör (med närvaro- och yttranderätt genom ordförandeskapet i Tjänstemannakommittén)

IndustriALL Global

Tjänstemanna-kommittén Martin Linder, ordförande

IndustriALL Europe

Styrelse Martin Linder, ledamot
Ulrika Johansson, suppleant
Marina Åman, ledamot

IndustriALL Europe

Tjänstemanna-kommittén Marina Åman, ordförande
Carin Hallerström, suppleant

Industrianställda i Norden

Styrelse Martin Linder, ledamot
Ulrika Johansson, suppleant

ETF Women's Committee

Christina Björk, ledamot

NTF

Styrelse Martin Johansson, ledamot

Löner och arvoden 2017

Ordinarie ledamot förbundsstyrelsen	67 650 kr/år (inkluderar övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Suppleant förbundsstyrelsen	67 650 kr/år (inkluderar övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Förbundsordförande Martin Linder	106 517 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetsstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
1:e vice ordförande Peter Hellberg	89 789 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetsstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
2:e vice ordförande Marina Åman	84 099 kr/mån lön (inkluderar förtroendearbetsstid och övriga arvoden inom Unionen samt förmåner)
Revisor ordinarie	46 125 kr/år arvode
Revisor suppleant	36 900 kr/år arvode
Valberedning ordförande	46 125 kr/år arvode
Valberedning ledamot	36 900 kr/år arvode
Valberedning suppleant	36 900 kr/år arvode
Kanslichef Hanna Brandt González	104 550 kr/mån lön

I en del externa styrelser som Unionen har representanter i, utbetalas också arvoden. Presidiets och kanslichefens styrelsearvode för externa uppdrag 2017:

Ordförande Martin Linder	Alecta styrelse – 185 250 kr
1:e vice ordförande Peter Hellberg	Tredje AP-Fonden – 60 300 kr PTK:s Utbildningsstiftelse –77 000 kr
2:e vice ordförande Marina Åman	AFA försäkring – 58 559 kr
Kanslichef Hanna Brandt González	Alecta styrelse 185 250 kr

Förbundsstyrelsen

Bakre raden från vänster

Peter Hellberg
Förste vice ordförande

Theres Sysimetsä
Stockholm Ungdom

Victoria Kirchhoff
Egmont Publishing AB

Helena Ahrén
Ahlstrom-Munksjö

Martin Johansson
SAS Ground Handling Sweden AB

Gun Karlsson
Sveriges Television

Mikael Hansson,
AstraZeneca AB, R&D

Främre raden från vänster

Ulf Olsson
Personalrepresentant

Kristina Fanberg
Personalrepresentant, fr o m maj
2017

Martin Linder
Förbundsordförande

Kim Bodén
Suppleant, Boliden Rönnskär

Hans Lindau
Ellos AB

Ulrika Johansson
Gestamp Hardtech AB

Ej med på bild

Elisabeth Berglund
Personalrepresentant, suppleant

Stefan Carlsson
Telia Sonera Sverige AB

Björn Ekblom
Eltel Networks Infranet AB

Anna Goj
Personalrepresentant
till och med april 2017

Kennet Morin
Personalrepresentant, suppleant,
till och med nov 2017

Pamela Valenzuela Silva
Suppleant, Randstad

Marina Åman
Andre vice ordförande

Unionens ledningsgrupp

Hanna Brandt González
Kanslichef

Per-Erik Djärf
Bitr kanslichef och
regionchefernas chef

Katarina Björk
Verksamhetschef En
utvecklande organisation
och stf Kanslichef

Leif Nicklagård
Förbundssekreterare

Niklas Hjert
Verksamhetschef Bättre
arbetsliv och arbetsmarknad
samt Förhandlingschef

Anna Jormin
Verksamhetschef
Ett bättre medlemskap

Fredrik Nilsson
Verksamhetschef
Starkare kraft

Ulrika Lyth
Kommunikationschef

Några vanliga organisationsförkortningar

ETF	Europeiska transportarbetarfederationen
IndustriALL European Trade Union	Europeiska facklig federation inom industrisektorn
IndustriALL Global Union	Internationell facklig federation inom industrisektorn
NTF	Nordiska transportarbetarfederationen
PTK	Förhandlings – och samverkansrådet PTK
UNI	Union Network International
UNI-P&M	Professionals and Managers (Högre tjänstemän)
UNI ICTS	Information, communication, technology and services industry
EWC	European Works Council
TCO	Tjänstemännens Centralorganisation

Tnr: 2895-1
ISBN: 978-91-7391-461-1
Upplaga: 500
Form & produktion:
Unionen
Tryck: Åtta45,
Stockholm/Sentenza Media,
april 2018
Foto:
s 8 Thron Ullberg,
s 10 Alex Giacomini
s 48-49 Camilla Svensk

Unionen

www.unionen.se